

Mercè Rodoreda

Visat núm. 3
(abril 2007)

Quelcom més que un caprici

El recull *Viatges i flors* (1980) ocupa habitualment un dels darrers llocs en la nòmina d'obres de Mercè Rodoreda. Se l'ha considerada una «obra menor», una mena de «somriure» de l'escriptora cap als seus lectors o un preludi a les obres «més serioses», aquelles que presenten la realitat d'una manera directa. Efectivament, les localitats descrites a «Viatges a uns quants pobles» i el món peregrí de «Flors de debò» semblen producte d'una imaginació desenfrenada que, tot creant mons meravellosos, fuig de referències reconeixedores al temps i l'espai.

Tanmateix, les imatges colpidores de *Viatges i flors* neixen d'una experiència directa de la realitat, i la comenten. Diferents estudis crítics assenyalen la relació entre aquest recull i les vivències de l'exili, profundament sentides per l'escriptora. La sorpresa del caminant davant la vida dels pobles que visita i, sobretot, l'alienació, la manca d'arrelament a les terres que travessa, el defineixen com a immigrant, «aquell que no és d'aquí». També el món de les «flors de debò» desperta en el lector una sensació d'estranyesa, sorgida de l'encontre amb allò que és altre. Els experiments estètics i lingüístics que trobem en el recull subratllen el lligam amb l'època en què va ser escrit. La gosadia a l'hora de crear uns éssers i uns llocs tan irrealment i inversemblants possiblement es fonamenta en una forta confiança en el poder de la llengua, vista com a instrument capaç de descriure qualsevol fruit de la fantasia, fins i tot els més sorprenents. Les solucions adoptades per l'escriptora eixamplen (i a la vegada confirmen) les possibilitats del català literari, qüestió que difícilment podríem deslligar de les limitacions imposades per la dictadura franquista a la postguerra. La confrontació entre dos mons que observem a «Flors de debò» té un valor similar: unes insòlites creacions botàniques s'oposen, encara que sigui implícitament, a unes «flors falses», que són, paradoxalment, les flors reals, conegudes pel lector. Així mateix, l'univers de plantes meravelloses s'alça com una alternativa a la realitat, alhora que qüestiona el caràcter veritable d'aquesta.

Viatges i flors és un llibre que fa descobrir alguns secrets de l'escriptura de Rodoreda. Sobretot mostra per quines vies penetra en les seves obres l'època que va viure l'autora. La realitat s'enllaça amb la ficció, no solament a través de l'anècdota que pretén imitar la vida. El lector que vulgui buscar-ne els rastres està convidat a davallar allà on la realitat imprimeix en el text el seu segell més profund, invisible a primer cop d'ull.

El recull reflecteix també la importància que té el detall en les obres de Rodoreda. Els llocs que visita el caminant no gaudeixen d'una dimensió èpica; al contrari, són caracteritzats amb un nombre ben reduït de trets, de vegades tan incorporis i intangibles com aquell malestar que s'apodera del poble de la por, o com els colors de l'arc iris en el cos d'una criatura nounada. Les flors es distingeixen per minúcies: la manera d'enrotllar-se a una branca o de tremolar al vent, un color difícil de definir, o bé una debilitat que afecta la seva natura vegetal. A partir d'aquests mínims elements, l'escriptora aconsegueix construir mons inoblidables, plens d'expressivitat, i uns éssers no pas menys suggestius. Aquest és també el cas de les novel·les de Rodoreda: *La plaça del Diamant*, *El carrer de les Camèlies* o *Mirall trencat*. Fins i tot en aquesta darrera, la més «èpica» per tractar d'una saga familiar al llarg de diverses dècades de la història de Barcelona, la cura pel detall sembla el punt de partida per a la construcció de la història i dels personatges, que romanen en la memòria del lector lligats a algun objecte menut, expressió d'allò més destacat de la seva vida novel·lesca.

En definitiva, *Viatges i flors* mostra l'essència de l'escriptura de Rodoreda.